

dat, quam funesta mortis commemoratio; nihil denique quod in Literis sacris inculcetur diligentius, quam assidua mortis ejusdem memoria; tamen sic plerique refugiant fatalem illam universis hominibus horam animo pertractare; quasi novum quiddam atque insolens, aut alienum à se penitus proponeretur. Atqui hæc ipsa est diligens præsertim & attentata mortis cogitatio, vi cujus declinare liceat quidquid in morte metuendum magis occurrit; per quam sensim sine sensu eadem illa non tam terribilis, quam amabilis, non tam refugienda, quam optanda possit videri; quam si defixerimus semel animo penitius, securitate quadam & tranquillitate singulari, vel inter ipsa gravissima mortis pericula gaudebimus. Adeste igitur animis, Adolescentes; usurpemus jam ultro ac lubenter non sine incredibili animæ nostræ utilitate, quod olim, si tunc neglectum fuerit à nobis, cum ingenti desiderio luctuque vel invitæ ac repugnantis experiemur.

Atque ut meditationis tam necessariae studium in vobis magis ac magis incendam; intelligite, quam liquidus ex ea fructus, quam utilis existat. Duo sunt vulgò quæ salutis aeternæ negotio moram & impedimentum afferunt; nimius rerum præsentium amor, hoc primum: gravis rerum futurarum incuria, hoc alterum. Adhærescimus pravè bonis, quibus in hac vita fruimur; quid fruendis in altera bonis obesse possit, vix ac ne vix quidem attendimus. Porro, quam salubriter frequens ac seria mortis meditatio utriusque male medeatur, hodierna Oratio demonstrabit. Hoc habet mortis meditatio, ut rerum præsentium fastidium ac despicientiam ingeneret, erit Orationis pars prior. Cogitatio mortis vigilantiam christianam suscitât, ne

aeternis bonis excidamus, pars Orationis posterior persuadebit.

Agite, Christiani Adolescentes, quis inordinato rerum terrenarum affectu teneri se patiat, aut etiam eandem fastidite ac despiciere salubriter non incipiat, qui moriendum sibi esse frequenter ac seriò cogitat? Nam quid mori dicemus esse, aut mors quid aliud est, quam absoluta quædam, integra perpetuaque abalienatio, disjunctioque rerum universarum, quæ sub aspectum nostrum cadunt? Scilicet qui moritur, sic divellitur ab iis, quæ viderat, aut possederat, aut amaverat, ut habenda imposterum ullius cum ejusmodi rebus communionis atque commercii spem omnem atque expectationem deperdat. Ita se res habet, Adolescentes Christiane, cum moriendum erit tibi, quantumvis adhærescaterrenis ac caducis bonis, quæ paraveris multo cum labore, quibus fructu delectabilius, quorum usuram longius tibi pollicebere, iis sic esse valedicendum puta, nullam ut deinceps cum iisdem societatem habiturus sis. Tum verò quid fiet illis opibus, quas ut in altum extrueres, totam pæne vitam labore, cura, anxietate contriveris? quod pertinebunt honorum gradus, unde in obscurum horrendi tumuli domicilium demigrabis? quid proderunt illæ voluptates tanto quæsitæ studio, tam degustatæ suaviter, quibus in perpetuum carendum erit? quid conferet tibi ingenii laus, eruditionis fama, politionis cujusdam cultus elegantia, in quibus te vel extuleris insolentius, vel plusculum amaveris, cum hæc omnia tecum unà jam jam extinguentur? quid juvabunt amicorum copia, domesticorum multitudo, florentissimæ sobolis frequentia, à quibus in hoc discrimine positus nullum subsidium, nullam operam, nullum

I. Pars.

auxilii genus experire. *Nudus egres- sus sum, inquit cum Jobo, ex utero matris mee, nudus eodem revertar.*

Hanc verò rebus omnibus valedicendi necessitatem, cum semel hora lethi fatalis accesserit, ita sensit profana antiquitas, ut indignum crederet hæc amare perditius, quibus esse seriùs ocyùs carendum meminisset. Nostis quam seriò Poeta ille vester amicum admoneret quempiam, qui rerum suarum amore tenacius vinciebatur: *Cedes, inquitbat, cedes coemptis saltibus & bonis, villaque, flavus quam Tyberis lavit, cedes, & extructis in altum divitiis poteritur heres; neque verò adjiciebat, harum, quas colis, arborum, te præter invisas cupressos ulla brevem dominum sequetur.*

Verùm in ista rerum omnium dimittendarum necessitate, quam acerbus, quam luctuosus homini rebus omnibus circumfluenti dolor ingruet! quam agrè patietur auferri sibi bona illa, in quibus spem suam atque felicitatem habebat collocatam! quot erumpent lachrymæ, quot singultus personabunt! quanta funestissimæ desperationis significatio se prodet!

Siccine separat, inquit, amara mors? Heu! vix dum tempus fuit utendi illis opibus, quas tanto studio comparasti miser, & illas jam eripis! vix attingi labris primoribus delicias breves tot dolorum redemptas aculeis, *gustans gustavi paululum mellis, & ecce mortor.* Vix defungi licuit primis dignitatis hujus novæ honoribus, & ecce velut à texente vitæ mea succiditur. Filios educaveram, spem domus, familiæ columen, patris amores, & jam divellor ab eis, & in omne tempus disjungor! *Siccine separat amara mors?*

Hæc eadem hominis morientis desideria quam feliciter Spiritus san-

ctus paucissimis verbis expressit! *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis!* Hanc mentis sollicitudinem, hanc amaritudinem cordis experietur olim, quisquis è vobis opulentiori fortunæ nequius servierit, cum erit nuncium eidem remittendum; cum veniet ad vos trepidationem inter ac metum legatus à cæteris quidam, vel medicus, vel amicus, vel Christi minister, & decumbentibus in lecto mortis tristissimam illam vocem deferet: Actum est, amice, desperata valetudo, nulla spes salutis affulget: moriendum tibi: vix unus aut alter restat dies, quem aeternæ salutis possis impendere. Eja de conscientia tua expurganda cogita, pone in lucro moram brevem, quam tibi Deus adhuc impertit: Heu! inquit, si loqui jam vacat; vel si non licet, cogitabis tecum; heu! tam citò: hac ætate, his viribus, hoc statu rerum mearum tam lato, tam florente, tam pleno expectationis cujusque longissimæ? *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis!*

Hanc verò morientis hominis imaginem quisquis sæpe retractabit animo, & maturè secum expendet, quam conclusionem pronum est eum elicere; nisi ridiculum esse & non ferendum stultitiæ genus, ita macerare se comparandæ ejusmodi fortunæ gratia, quæ tam caducis, tamque ruentibus fundamentis nititur: amare perditè vitæ hujus delicias ac commoda, quibus primo quòque tempore privati possit: sic esse totum in ædificanda domo fragili ac lutea, quæ per se ipsa rimas agit undique, dum parandæ habitationis aeternæ curâ penitus negligitur. Quàm bellè stuporem mortalium & amentiam in considerandis tantopere amandisque fragi-

Eccii. 4v.

gilibus hujus ævi bonis Regius Vates olim increpabat! *Filii hominum, usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem ac quaritis mendacium?* Qui vos error à via veritatis abduxit, quò pergitis amentes, quid quaritis, quò contenditis? an nescitis quia non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus, stabilem, perpetuam, varietati temporum, fortis injuriæ, hostium oppugnationibus minimè obnoxiam? Hos sensus, mihi credite, vobis injiciet salubris mortis cogitatio, neque continget fieri similes hominis illius, cujus imprudentiam ac cæcitatem etiam cum amariore joco Christus insultat. Collegerat ille messem copiosissimam; fecerant agri fructus uberrimos; plena frumento horrea & torcularia vino redundabant. In hac lætissima rerum suarum conditione ita cogitabat intra se ac dicebat: *Quid faciam, quia non habeo quò congregem fructus, meos? & dixit; ipsissima sunt, Adolescentes, Evangelii verba quæ profero; & dixit, inquam, hoc faciam: destruam horrea mea & majora faciam; & illuc congregabo omnia que nata sunt mihi & bona mea, & dicam anima mea: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos; requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus; Stulte, hæc nocte animam tuam repetunt à te, que autem parasti cujus erunt?*

Heu! quàm multis illud ipsum accidit, qui post exantlatos multos labores, & exhausta varia vitæ hujus pericula, cum venissent eò tandem, ut partis in pace fruerentur bonis, inter spes medias succissi de numero viventium sublatis sunt? Qui utinam in revocanda mortis memoria assidui diligentesque magis extitissent! nec perstringi sivistent oculos suos insanis rerum periturarum fulgoribus, nec

frustrari spes suas in ipso votorum apice doluissent. Vos verò in lucro ponite stultitiam istorum hominum, & ex eorum exitio documentum capite, quod vobis ex usu sit: æmulamini eorum prudentiam, sin minùs effectu, sed affectu saltem, qui in ipsa, quam propono vestris mentibus, cogitatione mortis, subito ac repentino rerum terrenarum fastidio ita correpti sunt, ut abdicarent penitus, quæ possidebant, omnia; valedicerent honoribus ac dignitatibus; & voluntariæ paupertatis cultores se se sylvarum tenebris ac montium speluncis abderent omnium egentes ac nudi, ne quid superesset sibi quod auferre mors posset; tanto illi contemptu fastuosas opes despiciebant, quanto cæteri hominum studio illas consecrantur. Neque verò mirum erat, si cum demigrandum sibi foret ex hac vita, tam singulari gaudio & gestientis animi significatione accedentem mortem exciperent, neque tam decedere è vita viderentur, quàm in aliud multo felicius ævum commigrare. *O quanta erit fiducia morituro, inquit aureus Imitationis Christi Liber, quem nullius rei tenebit affectus!*

Sit ergo fructus ille veritatis hujus, quam mortis cogitatio bene preparatis animis nudam & apertam exhibet, Adolescentes; ut vim infringat periculosa tentationis, cui ætas vestra, tenera quantumvis, plerumque obnoxia est. Quotus enim vestrum est, qui, si conscius sibi sit ingenitæ virtutis; si sentiat in se ingenium rerum magnarum capax; si vel in parentibus vel in amicis præsidium grande, ad consecranda quæ sublimiora sunt, sibi gratulari possit; quotus, inquam, vestrum est, qui spes altas jam tum non foveat, & excelsæ fortunæ fabricam moliri animo non incipiat? Cæteri qui nihil

ha-

habent ejusmodi quod sperent; quibus tenuitas sua audendi quidquam jus & animum eripit, nihilo æquiores prioribus, aut fortunatioribus invident, aut laudare & amare non cessant, quod ipsi assequi nequeant, aut etiam iniquam nimis supremi Numinis incusant providentiam, quæ liberalis in alios ac munifica, sibi parca nimis & avara extiterit. Verùm quàm efficaciter damnosos in utrisque sensus cogitatio mortis retundit ac reprimat. Nam quis studeat impensus rebus ejusmodi; aut iisdem destitutum se fuisse tantopere doleat, quarum hoc esse fatum meminerit, nihil ut morientibus vel ad præsidium vel ad solatium prosint? An non potius funestam fortunatorum hominum, ut sibi videntur, sortem commiserans in has voces erumpat? *Huccine, Deus immortalis, res humanæ recidunt! tamne brevibus cancellis ac terminis mortalium felicitas concluditur, ut in extremo vitæ limine spoliatos se rebus circumfluentibus nudatosque deprehendant? Huic infelici scopulo sic allisa Regum ipsorum potentia confringitur, ut fulgor ille majestatis qui perstringit oculos & animos rapit in admirationem sui, tanquam inanis fumus dissipetur & evanescat! Nam cur ergo tantopere superbiant qui divitiis affluunt, qui præfulgent honoribus, qui cæterorum fortunas moderantur, qui imperium exercent orbi spectabiles ac verendi, quando nihilo plus auferent ex illa rerum copia, quibus abundant, quàm qui miserima laborant egestate? quando summos pariter & imos eadem falce mors demerit, & uno compositos in tumulo omnes æquat omnibus?*

Verùm ipse quò feror? cur hæc eadem ambio tantum, quæ mors quantocyus eripiet? cur mihi met plaudo tacitus, & gratulor in sinu,

Le Jay, Tom. I.

quia fortè pinguis hereditas me respicit, quia me primi honorum gradus expectant, quia mille deliciarum illecebræ mihi jam blandiuntur? Imprudens! ad quem tam brevis rerum istarum usura pertineat, qui bonis omnibus aliquando exuendus sum, & ad vilissimorum homuncionum sortem redigendus. Vel cur miserum me & infelicem rear, si nobilitatis minùs ac splendoris natura conturbasset, si vivere obscurum sineret, si parcius mihi ad vitæ commodam mollesque delicias providisset; cum post angustos mortalis ævi terminos, sublato inter homines aut nobilitatis, aut divitiarum, aut dignitatis discrimine, una eademque omnium conditio futura sit.

Nolite dubitare, Adolescentes, habet hoc mortis meditatio singulare præsidium, cum ut altos premar spiritus, & ambitiosum semper suis in votis animum coerceat, tum ut salubrem rerum humanarum despicentiam ingeneret. Nunc quàm potens eadem sit ad suscitandam Christianam vigilantiam, pars Orationis altera demonstrabit.

Quàm certa & ineluctabilis est mortis necessitas, tam incertam ex omni parte & obscuram esse mortem fides & quotidiana experientia demonstrant. Triplex autem inprimis obscuritatis genus metuendam ac terribilem mortem efficit; quod si pertractetur animo diligenter & ad frequens revocetur exanien, fieri omnino non potest, quin perpetuus inde & efficax pariter Christianæ vigilantie stimulus exurgat. Incertam igitur dico & obscuram mortem esse, primò quòd tempus attinet, deinde quòd spectat rationem ac modum; denique quòd pertinet ad statum & varias affectiones, in quibus anima deprehenditur. Quæ tria dum breviter persequor, diligenter attendite.

X

In-

Incertum est, quando illucescet fatalis ille dies, qui vitæ modum ac finem imponet. Age, dic mihi, Adolescens Christiane, si potes, quos præscriptos tibi, quos designatos arbitraris vivendi fines ac terminos? An prorogabis vitam ad extremam usque senectutem? an in medio quodam annorum cursu metam invenies? an breves ultra juventutis cancellos progredi non licebit? an in ipsa fortè adolescentia de numero viventium succideris? quid censes? quid existimas? quid tibi videtur? Scio, quò pertineant spes tuæ, quàm longè promoveas expectationem tuam, quàm multam annorum seriem, hac ætate, his viribus, hac valetudine tibi adpromittas. Sed peto, ut exploratum aliquid super ea re pronuncies; ut certum aliquid designes temporis spatium, intra quod sine ullo mortis metu impune possis excurrere. Sed frustra ego te interrogem, cum nec tibi, nec ulli hominum id innotescat, dicente Domino, *Nescitis diem, neque horam*. Imò; non modò nihil compertum quidquam de mortis nostræ tempore, sed etiam idem Dominus liquidò profitetur futurum, ut, qua præsertim hora nihil ejusmodi suspicabimur, ea sit nobis moriendum; *qua hora non putatis, Filius hominis veniet*. Hinc in alio loco Christus adventum suum furi ac latroni comparat. Quod sibi tempus deligendum putat fur ac latro, si cujus domum populari atque expilare cogitet? Num media de luce fores obfidebit, aut in ædes irrupet, cum circumcursant undique, qui vim arce-re possint? cum adsunt in excubiis domestici, & ad ferendam opem prompti ac parati? cum vigilat ipse paterfamilias, & periculi metuens custodit ipse domum ac tuetur? Non committat sanè, ut tam ineptum rei faciendæ tem-

Matt. 25.

Luc. 12.

pus occupet. At cum securus rerum suarum dominus nihil sibi metuedum æstimabit; cum alto demersum somno domestici facilem in penates aditum permittent; cum tenebræ & longum concubia nocte silentium prædonum consilium adjuvabit; tunc illi factò impetu domum adorientur, sepultos somno vinoque servos occupabunt, jugulabunt patremfamilias, & rebus omnibus porientur. Hunc ipsum inibit morem Christus Dominus, cum ad exigendam à nobis totius antea vitæ rationem accedet, *Apoc. 16. ecce venio sicut fur*.

Sic erit, Adolescens Christiane, tunc esse tibi excedendum è vita existimes, cum moriendum tibi esse minus suspicabere; cum sanus inprimis ac vegetus, plenus viribus atque robore longiores tibi annos polliceberis; cum arridebit gratior & suas in finem tuum opes fortuna congeret; cum mersus fortè periturarum rerum curis ac sollicitudinibus incultam jacere conscientiam tuam ac sordidam patieris; tunc repente mors ingruet & spes uno momento latissimas rescabat. *Qua hora non putatis Filius hominis veniet*. Utinam singuli vestrum saluberrimum illud quod Imitationis Christi Liber impertit adversus quascumque intempestivæ mortis insidias consilium æmularemini. *Cum manè fueris, inquit, puta te ad vesperum non perventurum, vespere autem facto, non audeas tibi mane polliceri*.

Luc. 12.

Vellem ergo, ut unusquisque vestrum antequam decumberet, id attentò secum versaret animo! Ecce lectum jam peto incertus, quid de me hac nocte futurum sit. Valens equidem mihi videor ac sanus; at quàm multis tam affectis bene, quàm ego sum, contigit, ut medios inter somnos repentina morte opprimerentur, & triste in cubili suo sepulcrum

in-

invenirent! Id si fortè mihi hac nocte contingeret, an securus aliquo pacto sili possim ad tribunal divinæ Majestatis? nihilne exprobrat tacitò conscientia, quod me lethalis culpæ reum efficiat? ah! si flagitii lethiferi conscius meritò videor, an tranquillos capere somnos possim, nisi prius peccatum illud sincero dolore, & melioris frugis desiderio eluerim, incertus quid de me hac nocte statuendum sit? At fortasse nihil eveniet ejusmodi, quod vereor: sed fortasse id ipsum, quod non vereor, experiar: miserum me & inconsultum, qui rem illam, unde tota, quàm longa est, pendet æternitas, tam caduco, tanque fragili patiar fundamentò fulciri.

Pergamus ulterius, Adolentes; non incerti modò vivimus quo tempore nobis ex hac vita sit demigrandum; sed ipsum mortis genus, quo moriendum nobis est, incertum penitus & obscurum declaratur; magnum timoris & vigilantie singularis argumentum! Nam quid, amabo vos, cogitatione ista tristius ac luctuosum magis? nescio quo mortis genere moriturus sim! Ecce adfertur ad me quotidie, hic transfusus ferro cecidit, ille periit incendio; iste suffocatus aquis ac sepultus est; alter oppressus ruina interiit; alter ludendo vivendi finem fecit; is obrigit manducando; ille confabulando mortuus est; iste lecto in suo postridie mane repertus exanimis, cum sanus pridie serò decubisset. Mihi verò quo tandem mortis genere contiget mori? An subito ac repentino casu preveniar? an longiore morbo confectus excedam? An erit mihi tempus ad excutiendam conscientiam, & dolorem de peccatis excitandum? an erit tam prompta, tam improvisa mors, ut omnem prævidendi moram ac modum

adimat? An aderit præsto Christi Minister, qui delictorum excipiat confessionem, & longæ peregrinationis in viaticum, sacrum Domini Corpus porrigat? an gemino illo salutis præsidio privandus sum? An vis morbi & afflictæ domus perturbatio salubrem æternitatis cogitationem admittent? an raptò statim extra me & orbato rationis usu consulere nihil licebit, quod securitatem pariat aut solatium? Hæc omnia planè incerta sunt; nihil statuere certi super ea re possum; & tamen hac ego defixus cogitatione, his agitatus stimulis ita vivam, quasi hoc esset in mea potestate positum, convenientissimum quodque moriendi genus ad arbitrium eligere! Quanto satius est eam inire vitæ rationem, quæ quocumque mortis in discrimine securum ac tranquillum præstet! Tunc certè parum intererit, quis demum mortis casus eum occupet, qui paratus semper ad moriendum inveniatur. Verum quonon vives in metu, qui sis affectus tam malè, ut quo versaris in statu mori pertimescas? quàm expavesces ad varia vitæ pericula, qui pravitatis tuæ conscius sentias subeundum esse tibi damnationis æternæ iudicium, si ante expiatam probè conscientiam mori jubereris.

Tertium attingo obscuritatis caput quod morti adhærescit semper, & quod incredibile quodam timore securissimas quasque mentes percellere graviter debet. Incertum est, an peccati reus, an divina instructus gratia moriturus sim. Pavebat D. Bernardus, ut ipse de se profitetur, & totis perhorrescebat artibus, quoties retractabat animo terribilem illam sententiam; *Nemo nescit, utrum odio, an amore dignus sit*. Quanto graviore metu concuti par est unumquemque nostrum, dum revolvit apud se tacitus, nescio an in statu gratiæ, an in statu

X. 2.

pec-

peccati deprehendus sim? Tamen ex illa affectione animæ, in qua quis in morte invenietur, vel beata, vel infelix pendet æternitas! Si acceptus Deo tunc, si nullius mortalis noxæ reus haberi possim, in portu navigo; res meæ in vado sunt, nihil periclitabitur animæ meæ salus. Sin autem infectum lethali macula mors occupet, actum de me est; jacturam facio nulla unquam arte reparabilem, desperata salus in perpetuum. Utrum porro amborum accidet? quam ego sortem letho proximus experiat? an justorum, an peccatorum morte sum moriturus? Hoc prorsus latet! nemo hominum, quantum est, qui vivunt, id novit: depositum apud unum Deum illud mysterium est. O justum, ò terribile perpetui timoris argumentum, quod non eos modò pungat ac stimulet, qui partem vitæ maximam licentiori consuetudine traducunt, sed & homines probos graviumque noxarum expertes nunquam conquiescere patiatur.

Hæc revolve tecum serio, Adolescens Christiane, si quis esses ejusmodi, qui vitiosi habitus labæ jam diu depravatus perpetuo jaces flagitiorum in cæno; qui vix expiatis per Sacramentum Pœnitentiæ offensis prioribus, in eandem paulò post graviore lapsu recidis; qui nullum facis peccandi finem aut modum. Dic mihi, quaeso, tunc velles in eo statu mori, in quo menses plerumque integros, annos etiam ipsos versari soles? æquone ferres animo, si post admissam turpitudinem obsoletam, nulla interjecta temporis mora, ad tribunal divinæ Majestatis judicandus sisterere? Tunc securus rerum tuarum tibi videreris, si in hac ipsa circumstantia temporis, qua te alloquor, nunc cum arcanis motibus tuas tibi sordes conscientia exprobrat, cum te fortasse gravatum alicujus impudicitia-

pondere & oppressum sentis; cum pertinax in malitia nihilominus nec dolorem facti, nec melioris frugis desiderium experiris? Tunc, inquam, rerum tuarum securus tibi viderere, si triste illud nuncium portaretur, actum est, Adolescens Christiane, tibi luxit extremus vitæ dies; hoc ipso momento reddenda est apud omnipotentem Deum totius ante acti temporis ratio: nullus deinceps mora, nullus tergiversationi locus est. Non ego te tam parum studiosum salutis tuæ putem, quin contra tam feralem sententiam statim reclamares: velles indulgeri prius aliquod quantumvis breve spatium ad eliciendas ex cordis tui duritia testes doloris tui lachrymas, ad expianda salubri confessione tot delicta, quibus ultorem Deum provocasti, ad expurgandam omni scelerum face conscientiam, ne quid perspicacis ac severi Judicis oculos offenderet.

Vide ergo ut jam tum facias, quod tunc fecisse voluisses. Nam unde futurum nosti, ut in eo statu, in quo nunc es, in quo mori non velles, revera non moriaris? quis spondit tibi, redeuntem te ex illo liberiore juvenum confortio, ubi depravari te, corrumpique siveris, ubi pudicitia gravem maculam inusseris, ubi motus omnes aspirantis gratiæ & à prava libidine dehortantis represseris, non esse te repentina ac luctuosa morte opprimendum?

Hæc sunt, Adolescentes, incertæ & obscuræ mortis adjuncta, quæ dum serio ac frequente animo versabitis, vestri vos officii admonebunt, & Christianam in re salutis vigilantiam erectam semper & attentam efficiunt. Ergo geminum illud habebitis in assidua mortis meditatione præsidium, ut terrenarum rerum, quæ mentes hominum fascinant, & à cœlestium amore ineluctabiliter avertunt, tæ-

dium.

dium ac fastidium ingeneret, & in promovendo salutis æternæ negotio inertes vos ac socordes esse non sinat.

Quare ut eò referatur, unde processit Oratio, rogo vos atque obtestor etiam atque etiam, ut tristissimam illam mortis sententiam, quam olim peccati vindex atque ultor Deus in parentem omnium primum totumque adeo hominum genus sancivit, salubri meditatione non temperetis modò, sed etiam utilem ac fructuosam reddatis; *pulvis es & in pulverem revertereris.*

DE MORTE PECCATORUM.

ORATIO XL

Mors peccatorum pessima.

Psal. 33.

Quam multa paucis complexus est Spiritus sanctus, Adolescentes Christiani, cum pessimam peccatorum esse mortem affirmavit. Quid enim adjici posse videtur ulterius ad incutiendum animis mortis ejusmodi horrorem ac metum? aut quis defungi illa morte non refugiat, quæ Spiritus sancti testimonio pessima nuncupatur? Esto, per me licet, felix ac fortunata peccatorum vita censeatur, dum prætergressi vulgus hominum, & sublimes tanquam cedri Libani humiles terras despiciunt, & nubes ipsas affectant; dum monstrantur digito prætereuntem, & quasi delapsa cœlo Numina suspiciuntur ac coluntur, dum positi extra calamitates ac misérias, quibus fors mortalium obnoxia est, circumfluunt voluptatibus, & mollioribus deliciis innatant. At si vita illa tam florens, tam plena illecebris, tot expetenda nominibus lu-

Le Jay, Tom. I.

ctuosa morte concluditur: si vivere bene ac beatè cum peccatoribus nemo possit, nisi malè cum iisdem & infeliciter moriatur; quis erit tam stultè cupidus fragilis perituriq; boni, ut illud funestissimo & ineluctabili malo redimere non dubitet?

Quamquam, dicamus quod res est, neque nobismetipsis in re tam seria turpiter illudamus. Quam multi sunt, qui peccatorum vitam ambiunt ac sequuntur, securi quem illa finem atque exitum habitura sit. O improvidas fati sui mentes hominum! ò funestam gravissimis in periculis securitatem! Ergone minimè miserum est, obire mortis genus illud, quo peccatores moriuntur? aut latere cuiquam potest, quibus incommodis pateat mors illa, quam pessimam esse sacræ Literæ profitentur? Hoc si ita est; ne vobis olim malus error fucum faciat, aut fatalis securitas periculosas insidias moliat, si fortè, quod avertat Deus, peccatorum viam decurreritis; immoremur parumper, Adolescentes, in adumbranda mortis illius imagine, quæ peccatorum propria est; excutiamus diligenter quid funesti secum adportet; quas demum ob causas pessima dici debeat, & revera sit. Faciet, mihi crede, cognita probè ac perspecta periculi, quod in morte peccatores incurrunt, gravitas ac magnitudo, ut ad detestandam fugiendamque eorum vitam ac consuetudinem paratiores accedatis.

Tria sunt omnino, Adolescentes, quæ pessimam ac luctuosam peccatorum mortem efficiunt. Primum, memoria præteriti jam elapsique temporis. Alterum præsentis status consideratio. Tertium rerum mox evenurarum metus. Tria hæc pessimæ mortis adjuncta sic percurramus,

X 3 ut

ut altissimis animis defigantur, & ad perpetuam impendentis mali cautionem praesidio sint.

I. Pars.

Ac primum quidem fingite vobis, quod singulis prope diebus usurpare liceat, fingite, inquam, vobis hominem turpissimis quibusque licentioris vitae flagitiis depravatum ea detineri lecto in suo agritudine, quae spem omnem producenda ulterius vitae ademerit, nihilque praeter tristissimam proximae mortis cogitationem obiciat. Dico hominem ejusmodi affligendum esse in prius elapsi jam temporis recordatione. Tunc enim recurrent animo & se se turmatim obiciant innumera omnis generis flagitia, quibus divinam in se indignationem concitaverit. Videbuntur illa omni affecta turpitudine ac foeditate, quam habebant, dum committerentur: nudabitur & in apertum proferetur impietas simulationum involucris & specie virtutis obtenta; patebunt nefariae libidines, & discussa caligine, cujus in umbra latuerant, perturbatam suam multitudinem ac gravitatem animam obruent. In ista mentis trepidatione quis erit miseri peccatoris sensus, quam grave desiderium, quam acerbus dolor! Frustra maledicet opibus ac divitiis, quarum amore praepostero perjurus, exactor, impius ac facrilagus evaserit. Frustra voluptates detestabitur, quarum inescatus illecebris nullam pudoris ac verecundiae rationem habendam esse duxerit: frustra stultam accusabit honorum famem, quos ut assequeretur, superbus, invidus, obrectator alienae famae, divini humanique juris contemptor extiterit. Sentiet tot vitiorum monstris nullum impertiri misericordiae locum: suimet ipsius accusator ac testis irati iudicis sententiam occupabit, & crudelis jam tum sui torstor ac carnifex acerbissimum

sceleratam in animam supplicium exercebit.

Talis olim fuit infelicis Antiochi conditio, cum extremas inter vitae angustias perturbatus scelerum suorum memoria, confectusque luctu ac dolore contabescens in has tristissimas voces erumperet; *reminiscor malorum, quae feci in Jerusalem!* scilicet exanimabat infortunatum Principem impia ac flagitiosa vitae series; offerebat se violata sacrorum religio, raptae per summum nefas verendis exadytis exuviae, polluta profanis usibus inter meretricios greges & helleuonum catervas templi supellex; contumeliis Sacerdotes affecti, populatae urbes, desolati agri, vexata supremi Numinis in odium, excruciatam supplicii, caede exhausta ac sanguine Judaea gens; neque in tanto gravissimi luctus ac desiderii argumento quidquam ipsi praeter crudelissimam desperationem superesse videbatur. Quod Antiocho, quod pluribus aliis sacrarum Literarum testimonia contigisse testantur, ut contempti Numinis & traductae sceleribus vitae recordatio spem salutis omnem auferret, quam multis id ipsum evenire quotidie cernimus! Illum vides jacentem in stratis, pallidum, exanguem, confectum macie, vix moventem oculos, vix palpitantem etiamnum, vix spirantem. Circumstant lectum affines, amici, socii quondam forte libidinum inanibus perfusi lacrymis, qui suscitare jacentem, recreare perditum, afflictum consolari aggrediuntur. Adest Sacerdos ad latus Crucis imaginem in oscula porrigens, & verba novissima in clamans. At frustra jam ista surdis auribus jactantur, dum intus vellicantis conscientiae morsus, praeteritorum criminum memoria, & inexorabilis iudicis timor bene sperare prohibent. Quanquam, confide, frater, Christi mi-

I. Mach 6

minister subjungit; memento crucifixum pro te Dominum Jesum, totoque exhaustum sanguine, ut salubre tibi lavacrum pararet. Age; attolle deficientes oculos, & in isthac desige vulnera, quae misericordiam spirant, & delictorum veniam spondent. Quid haeres dubius? quid moraris? Silet; obmutescit; neque tam potens fiducia incitamentum veteratorem impium excitulat, quem luctus, moeror, cura, anxietas, desperatio totum jam obsident; qui peccatorum suorum numero, malitia, atrocitate perterritus nihil habet quod sentiat, aut loquatur, nisi quod impiorum ille primus ingemiscens exposulabat; *major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.* Ita quaecumque valent ad solatium & fiduciam in exteris excitandam, haec eadem illi flagitiorum suorum recordatione perturbato luctum ac desperationem afferunt. Arescit ipsi divinae bonitatis fons uberrimus; fructus Crucis, & impensae pro salute mortalium sanguinis sterilefcit; qui latronis preces mansuescere patiens ultro exaudivit, durum se jam & intractabilem exhibet, nec relinquit quidquam praeter tristissimam irati iudicis ultionem expectandum.

Gen. 4

Eadem tibi calamitas impendet, infelix Adolescens, si fors olim tui oblitus pariter ac Dei impiorum in semitam declinaveris. Cum perventis ad extremam illam rerum lineam, ultra quam progredi ulterius non licebit, tunc sistetur memoriae tuae praeterita delicta juventutis; tot immodesti corporis animique levissimi significationes, quibus templorum sanctitatem violaveris; tot confabulationes impiae, quibus mysteriorum nostrorum majestatem illuseris; tot scelerum cogitationes, quibus mentem animumque oblectaveris, tot molles

voluptatum illecebrae; quibus alienae pudicitiae laqueos insidiasque tendideris; tot Magistri lasciviae & impuritatis libelli, quibus aditum corruptelae in penitissimam animae tuae partes aperueris; tot obscenae aeternisque obruendae tenebris libidines, quibus effrenatam cupiditatem expleveris. Accedet Sacramentorum abusus, incuria salutis, gratiarum contemptus, neglecta tam saepe Dei admonentis, & ad meliorem frugem revocantis amica vox. Mox perturbatam tam diversa, tam horrenda scelerum imagine conscientiam personabit justissima Dei ultoris objugatio. *Vocavi te & non respondisti; extendi manum meam, & non aspexisti; despexisti omne consilium meum & increpationes meas neglexisti; & ego in interitu tuo ridebo & subsannabo te.*

Prov. 11

Judicetur enim verò inter me & te, infortunate Adolescens; quid potui facere tibi & non feci, quominus pie sancteque viveres, & redemptum tibi tot impensis meis ac laboribus in caelesti patria locum assequeris? Tu purissimae religionis ortus in sinu; tu parentes nactus religiosos ac pios, quorum hic primus incubuit labor, ut pueritiam tuam salubribus documentis imbuerent: adfuere moderatores vigilantes ac seduli, qui adolescentiam tuam non segnius ad innocentiam morum & amorem virtutis, quam ad literarum studia informarent. Quis fructus fuit tam liberalis, tam sanctae educationis? nisi ut inter validissima quaeque prohibitis incitamenta depravari te corrumpique sineres? nisi ut tot instructus ad salutem praesidiis, eisdem ad ruinam ac perniciem abuterere? Age; quis fuit totius juventutis color? quis sensus religionis? quis cultus sacrorum? quis licentiae modus? quibus se finibus impietas, intem-

Isa. 5

perantia, libido continuere? Ego interim misertus tui non destiti urgere tacitum ad meliora; percellere identidem juniores oculos funestis æqualium tuorum exemplis; flagitiosam ex omni parte consuetudinem, corruptos distortosque mores coarguere. Quo demum exitu, nisi ut ad fatalia corruptelæ primordia novus vitiorum cumulus accederet? nisi ut inchoatam infeliciter vitam, infelicis multo consummares? Nunc ergo quem vivens contempisti, ultorem ac vindicem moriens experire. *Et ego in interitu tuo ridebo & subsannabo te.*

II. Pars.

Sed parum est, Adolescentes, quod rerum præteritarum conscientia ad torquendam cruciandamque in hora mortis peccatoris animam incumbat, nisi miserrima præsentis status conditio novum doloris cumulum adjiceret. Quid enim est in his funestissimis rerum adjunctis, quod hominem ejusmodi non affligat atque exanimet? Quocumque vertet oculos, plenam ubique gravissimi luctus materiem intuebitur. Agite quantus exurget ægritudinis stimulus, cum circumspiciens adstantes sibi affines, liberos, familiares, domesticos amarissimis omnium lachrymis & acerbissimis gemitibus admonetur, disjungit se avellique ab eorum consortio, & omnem ulterioris deinceps commercii expectationem abscindi? Quibus aculeis pungi sentiet penitissimas animæ partes, cum divitem se rerum multarum, amplissimorum reddituum possessorem, splendidissimis auctum ac cumulatum honoribus, numerosæ familiæ principem esse ita meminerit, ut rebus istis omnibus valedicere statim oporteat? Quo non ictus fulmine sibi videbitur, quando coactus ingravescentis mali periculo vel medicus, vel sacerdos, vel amicus tristissimam illam vocem suspi-

rans ac gemens deseret, *Dispone domine tue, cras enim, aut etiam hodie morieris.* Ergo moriendum est mihi, inquiet; spes nulla producendæ ulterius vitæ superest. Itane verò sic absumpta falus, sic desperata valetudo, nihil ut à medicis subsidii, nihil solatii ab amicis, nihil ab his rebus, quarum ego dominus atque arbiter, præsidii expectandum sit? Nam cur duri & immisericordes spes meas tam refecatis ad vivum? Saltem non impetrabo breves inducias, dum rebus meis providerim; dum rationes composuerim, dum familiæ, liberis consuluerim? siletis? avertitis oculos? subitus vos horror circumsternit? ah! sentio; vestrum me silentium disertè nimis admonet actum esse de me penitus ac conclamatum. O spes breves, vota irrita! ò vitæ fallax amor! sic miserum illuditis? heu! quid egi, cum exhaustum à me tantum laboris est, isthæc ut compararem omnia, quibus in præsentia destitutor? quò pertinuerunt tot vigiles curæ, tot anxie sollicitudines, tot contentiones operosa, ut assequeretur hunc honoris gradum, unde excidendum mihi & in horrendam tumuli caliginem veniendum? hinc fructus quem fero, hæc merces, hoc præmium impensi per tot annos studii, quo parata sunt omnia quæ jam amitto?

Neque verò quis mireretur talibus angustiis peccatores, dum moriuntur, esse obnoxios; qui cum nullam felicitatem agnoverint ab ea, quæ in fruendis hujus vitæ bonis posita sit, eadem se orbati intelligunt; qui nihil sentiunt sibi fore deinceps cum his rebus commercium, quas amaverunt unicè, & toto vitæ tempore tam operosè conquiserunt; qui tumulo proximi vident suam frenari superbiam, coerceri ambitionem, imperium ac dominationem abrogari.

Vos

Vos verò statuite, Adolescentes, an amanda perditè vita sit, quam sine gravissimo desiderio dimittere non liceat? an conveniat adhærere nequiter fragilibus commodis, quorum jactura dolorem acerbissimum paritura sit? an invidenda videri debeat peccatorum felicitas, cujus tam luctuosum exitum perferitis? Nihil ego vos moror, felices ac fortunati, dum vivunt, peccatores reputentur; habeat illorum conditio illecebras quæ blandiantur sensibus, & amantes plus æquo sui ineluctabilibus laqueis irretiant; at id ipsum quid juvet, si quanto fuerit vita felicior, tanto mors acerba magis esse soleat?

Ad hæc omnia quæ miseram peccatoris morientis conditionem efficiunt, adjicite novum afflictationis cumulum, morbi ipsius aculeos, deficientis corporis languorem, collabentem totius hominis ruinam, quæ vix seriam aut etiam compotem rationis cogitationem patitur. Tamen quæ spes salutis affulget, nisi ponat in lucro brevem moram quæ superest, nisi totas animi vires intendant ad excutiendam sedulo conscientiam, ad detestanda ex animo tam multa, tam varia flagitiorum genera, ad exuendos rerum illarum affectus, quas amavit perperam, quas amaret etiam nunquam, si posset? Verùm res ejusmodi tam difficilis operæ, cui feliciter perficiendæ longioris vitæ cursus impensus bene censeatur, an peragi momento potest, dum gravatum corpus ægritudine animæ ipsius vim infringit & hebetat; dum rerum præsentium imagine attonita, turbata, percussa mens nihil admittit ultro, quod augeat metum aut dolorem asperet; dum labris errans spiritus domicilium suum jam deserit; dum homo totus fugientis vitæ desiderio luctamen iniquum cum morte sustinet, & ad declinandam fatalem ipsius necessita-

tem, quodcumque superest virium impendit.

In hac contentione miserabili quæ amorem inter vitæ & mortis horrorem exurgit, quis peccatoris infortunati luctum & angustias satis exprimat? Quanto enim cupidius vitam ambit, quam tot illecebræ committantur, tanto mortem respicit ægrius, quæ perennem ærumnarum seriem intentat.

III. Pars.

Atque hinc oritur ultimum & multo acerbissimum doloris argumentum. Hæc secuturi statim à morte tristissima temporis cogitatio extremam impii morientis calamitatis manum apponet. Levis hic mœror, mihi credite, quem vel rerum præteritarum memoria, vel status præsentis recordatio pariet, si cum luctuosissima æternitatis ipsius, quam ingressurus est, conscientia comparetur. Neque verò existimate aliam esse potissimum rationem, propter quam mors peccatorum pessima nuncupetur.

Agite enim; quibus affecta coloribus peccatoris menti se se æternitas objiciet? quis erit sensus illius immensitatis, quæ nullis clauditur terminis, nullis finibus circumscribitur? quanto cum discrimine exhibebitur infinita sæculorum series, cum brevè annorum, quos decurrit hætenus, spatio collata? Mox reputans secum quæ fors sua in tanta temporum vastitate futura sit; quibus ducibus atque auspiciis novam præteritam & ignotam regionem adire oporteat; quo pacto excipiendus sit ab eo, qui tam bonæ quam malæ æternitatis dominus est atque arbiter; qui in alterutra conferenda unam meritorum rationem habet; qui precibus non flectitur, non movetur lachrymis; qui nobilitatem generis, opum amplitudinem, honorum magnificentiam, subtilitatem ingenii, eruditionis famam nul-

lo